

Apostolische reis naar Turkije

(28 november – 1 december 2006)

Gezamenlijke verklaring van paus Benedictus XVI en patriarch Bartholomeus I

“Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt; wij zullen hem vieren in blijdschap”

(Ps 118,24)

De broederlijke ontmoeting die wij, Benedictus XVI, paus van Rome, en Bartholomeus I, oecumenisch patriarch, samen hebben gehad, is het werk van God en in zekere zin ook een geschenk van Hem. Wij danken de Schepper van alle goeds, die het ons nog eenmaal vergunt in gebed en uitwisseling uitdrukking te geven aan onze vreugde dat wij ons broeders voelen en ons engagement te hernieuwen wat betreft het streven naar volledige gemeenschap.

Dat engagement volgt voor ons uit de wil van onze Heer en uit onze verantwoordelijkheid als herders van de Kerk van Christus. Moge onze ontmoeting een teken en een bemoediging voor ons zijn om dezelfde gevoelens en dezelfde houding van broederlijkheid, van samenwerking en van gemeenschap in liefde en waarheid met elkaar te delen. De heilige Geest zal ons helpen de grote dag van het herstel van volledige eenheid voor te bereiden, op de tijd en de wijze die God wil. Dan zullen wij waarachtig in blijdschap feest vieren.

1. Wij hebben ons in dankbaarheid de door de Heer gezegende ontmoetingen in herinnering geroepen van onze vereerde voorgangers, die de wereld de urgentie van de eenheid hebben getoond en zekere wegen hebben aangegeven om die, in dialoog, in gebed en in het dagelijks kerkelijk leven, te bereiken. Paus Paulus VI en patriarch Athenagoras I, die als pelgrim in Jeruzalem waren, op de plaats waar Jezus Christus voor het heil van de wereld is gestorven en verrezen, hebben elkaar daarna opnieuw ontmoet, hier in de Phanar en in Rome. Ze hebben ons een gezamenlijke verklaring nagelaten, die

niets aan waarde heeft ingeboet en waarin benadrukt wordt dat de ware dialoog van de liefde alle betrekkingen tussen de mensen en tussen de Kerken moet ondersteunen en inspireren en “*geworteld moet zijn in volkomen trouw aan de ene Heer Jezus Christus en in een wederzijds respect voor de eigen tradities*”.¹ Wij zijn ook de wederzijdse bezoeken van Zijne Heiligheid paus Johannes Paulus II en Zijne Heiligheid Dimitrios I niet vergeten. Het was tijdens het bezoek van paus Johannes Paulus II, zijn eerste oecumenische bezoek, dat de instelling van de Gemengde Commissie voor Theologische Dialoog tussen de Rooms-Katholieke Kerk en de Orthodoxe Kerk werd aangekondigd. Deze commissie heeft onze Kerken verbonden in het verklaarde doel de volledige eenheid te herstellen.

Wat de betrekkingen tussen de Kerk van Rome en de Kerk van Constantinopel betreft, daar mogen wij de plechtige kerkelijke handeling niet vergeten waarmee de wederzijdse excommunicatie, die eeuwenlang de betrekkingen tussen onze Kerken negatief beïnvloed heeft, uit de herinnering gevaagd werd. We hebben uit deze handeling nog niet alle positieve consequenties getrokken die eruit kunnen voortvloeien voor onze weg naar volledige eenheid, waaraan de Gemengde Commissie een belangrijke bijdrage moet leveren. We doen een beroep op onze gelovigen actief aan dit proces deel te nemen, door gebed en door veelzeggende gebaren.

2. Bij gelegenheid van de plenaire bijeenkomst van de Gemengde Commissie voor Theologische Dialoog, die kortgeleden in Belgrado heeft plaats gevonden, dankzij de edelmoedige gastvrijheid van de Servisch-Orthodoxe Kerk, hebben wij uiting gegeven aan onze diepe vreugde

over de hervatting van de theologische dialoog. Na een onderbreking van meerdere jaren op grond van een aantal moeilijkheden, kon de commissie nu weer aan de slag, in een geest van vriendschap en samenwerking. Met de behandeling van het thema ‘Conciliariteit en Gezag in de Kerk’ op plaatselijk, regionaal en universeel niveau, is een fase van het onderzoek naar de ecclesiologische en kerkrechtelijke gevolgen van het sacramentele karakter van de Kerk ingeluid. Hierdoor zal de mogelijkheid worden geboden ons grondig bezig te houden met enkele van de fundamentele vragen die nog omstrede zijn. We zijn vastbesloten het werk dat aan deze commissie is toevertrouwd onophoudelijk te steunen, zoals we dat in het verleden hebben gedaan, en begeleiden de leden ervan met ons gebed.

3. Als herders hebben wij op de eerste plaats nagedacht over onze missionaire opdracht het evangelie in de wereld van vandaag te verkondigen. Deze missie – “Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen” (Mt 28,19) – is vandaag actueler en noodzakelijker dan ooit, zelfs in de traditioneel christelijke landen. Bovendien kunnen we de toename van de secularisatie, het relativisme en zelfs het nihilisme, in het bijzonder in de westerse wereld niet negeren. Dat alles vereist een hernieuwde en krachtige verkondiging van het evangelie, toegesneden op de cultuur van onze tijd. Onze tradities vormen een erfenis voor ons, die voortdurend met anderen gedeeld moet worden, steeds weer gepresenteerd en geactualiseerd. Daarom moeten wij onze samenwerking en ons gemeenschappelijk getuigenis voor alle volkeren versterken.

4. We hebben de weg die heeft gevoerd tot de vorming van de Europese Unie po-

1. *Tomos Agapis*, 195.

sitief gewaardeerd. De hoofdrolspelers in dit grote initiatief zullen niet verzuimen rekening te houden met alle aspecten aangaande de mens en zijn onvervreemd-bare rechten, op de eerste plaats de vrijheid van godsdienst, die het bewijs en de garantie vormt voor iedere andere vrijheid. Bij ieder initiatief tot eenwording moeten de minderheden met hun culturele tradities en hun religieuze eigenheid beschermd worden. In Europa moeten wij – bij alle openheid jegens andere godsdiensten en hun bijdrage aan de cultuur – onze pogingen bundelen om de christelijke wortels, tradities en waarden te bewaren, respect voor de geschiedenis te waarborgen en tevens bij te dragen tot de cultuur van het toekomstige Europa, evenals tot de kwaliteit van de menselijke betrekkingen op ieder niveau. Hoe zouden wij in deze context de oudste christelijke getuigen en de eminente christelijke erfenis van het land waar onze ontmoeting plaats vindt, ongenoemd kunnen laten, die begint bij wat het boek *Handelingen van de apostelen* ons overlevert, als het ons de figuur van de heilige Paulus, de apostel der heidenen, voor ogen stelt. In dit land zijn de boodschap van het evangelie en de traditie van de antieke cultuur met elkaar vergroeid. Deze verbinding, die zoveel heeft bijgedragen tot ons gezamenlijk christelijk erfgoed, blijft actueel en zal ook in de toekomst vruchten dragen voor de evangelisatie en voor onze eenheid.

5. We hebben onze blik gericht op die delen van de wereld van vandaag waar de christenen wonen en op de moeilijkheden waarmee ze geconfronteerd worden, in het bijzonder armoede, oorlogen en terrorisme, maar ook op de verschillende vormen van uitbuiting van de armen, de emigranten, de vrouwen en de kinderen.

Wij zijn geroepen ons gezamenlijk in te zetten voor het respecteren van de mensenrechten, de rechten van iedere mens, die geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis, evenals voor de economische, sociale en culturele ontwikkeling. Onze theologische en ethische tradities kunnen een solide grondslag vormen voor een gemeenschappelijke verkondiging en gemeenschappelijke actie. Wij willen vóór alles benadrukken dat de moord op onschuldigen in de Naam van God een belediging is van God en van de waardigheid van de mens. Wij moeten ons allen inzetten voor een hernieuwde dienst aan de mensen en aan de bescherming van het menselijk leven, van ieder menselijk leven.

De vrede in het Midden-Oosten, waar Onze Heer heeft geleefd en geleden, is gestorven en verzezen, en waar sinds vele eeuwen een groot aantal van onze christelijke broeders en zusters woont, ligt ons na aan het hart. Wij hopen vurig dat de vrede in dit land hersteld mag worden en dat de verschillende bevolkingsgroepen en de Kerken die daar aanwezig zijn vriendschappelijk en vreedzaam naast elkaar mogen bestaan. Daarom moedigen wij het aan dat er nauwere betrekkingen tussen de christenen worden aangeknoopt en een echte en oprechte interreligieuze dialoog tot stand komt, om iedere vorm van geweld en discriminatie te bestrijden.

6. In deze tijd willen wij, gelet op de grote gevaren die dreigen voor de natuur en het milieu, uiting geven aan onze bezorgdheid wat betreft de negatieve gevolgen voor de mensheid en voor de gehele schepping, die het gevolg zouden kunnen zijn van een economische en technologische vooruitgang die de eigen grenzen niet erkent. Als godsdienstleiders zien wij

het als onze plicht alle pogingen aan te moedigen en te ondersteunen, die worden ondernomen om Gods schepping te beschermen en aan toekomstige generaties een leefbare wereld na te laten.

7. Ten slotte gaan onze gedachten uit naar u allen, de gelovigen van onze Kerken overal ter wereld: de bisschoppen, priesters, diakens, religieuzen, leken – zowel mannen als vrouwen – die zich inzetten in dienst van de Kerk, en alle gedoopten. Wij groeten de andere christenen in Christus en verzekeren hen van ons gebed en van onze bereidheid tot dialoog en samenwerking. Wij groeten u allen met de woorden van de apostel der

heidene: “Genade en vrede voor u vanwege God onze Vader en de Heer Jezus Christus” (2Kor 1,2).

Vanuit de Phanar, 30 november 2006

Benedictus XVI

Bartholomeus I

© Copyright 2006 – Libreria Editrice Vaticana / R.-K. Kerkgenootschap in Nederland

Vertaling: dr. N. Stienstra